

**Pracovná úrazovosť
v malých a stredných podnikoch
v Slovenskej republike**

**Work Injuries
in Small and Medium-Sized Enterprises
in the Slovak Republic**

Natália Matkovčíková

Abstract: *Work injury belongs to the long-monitored economic indicators not only in business but also in the whole society, because it affects the lives of not only all by the trauma affected individuals but also of their families and it ultimately affects the performance of the whole economy. To the sphere of professions which can generally be considered to be mentally and physically demanding, includes above all the construction industry. The paper discusses the specific psychological conditions, contexts and consequences of work injuries recorded by this work. The paper was created within the project VEGA 1/0053/12.*

Key Words: *Injuries; Work Injuries; Sustainable Development; Small and Medium-Sized Enterprises; Construction Industry; the Slovak Republic.*

Abstrakt: *Pracovná úrazovosť je dlhodobo sledovaným ekonomickým ukazovateľom nielen podniku, ale aj celej spoločnosti, nakoľko zasahuje životy nielen úrazom postihnutých jedincov, ale aj ich rodiny a v konečnom dôsledku má vplyv na výkonnosť celého hospodárstva. Kým príslušníci niektorých profesií sú podľa svojich osobnostných predpokladov pre výkon svojho povolania starostlivo vyberaní, psychologicky vyšetrovaní, školení, trénovaní alebo opätovne preverovaní, iné profesie sa po všeobecnom zaškolení musia s nárokmi svojej práce vyrovnávať viac-menej sami. Medzi oblasti povolání, ktoré možno vo všeobecnosti považovať za psychicky aj fyzicky náročné, patrí najmä stavebníctvo. Príspevok pojednáva o špecifických psychologických podmienkach, súvislostiach a dôsledkoch pracovnej úrazovosti pri tejto práci. Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu VEGA 1/0053/12.*

Kľúčové slová: *Úrazovosť; pracovná úrazovosť; udržateľný rozvoj; malé a stredné podniky; stavebníctvo; Slovenská republika.*

Úvod

Súčasnú chápanie pojmu trvalo udržateľného rozvoja a jeho globálneho etablovania sa začalo prijatím správy Naša spoločná budúcnosť (Our Common Future) Valným zhromaždením OSN v roku 1987 (WCED, 1987). Správu vypracovala pod vedením G. H. Brundtlandovej Svetová komisia pre životné prostredie a rozvoj, pričom táto správa obsahuje aj definíciu, ktorá je najčastejšie používaná a hovorí, že trvalo udržateľný rozvoj je taký rozvoj, ktorý umožňuje uspokojovanie potreby súčasných generácií bez ohrozenia možnosti budúcich generácií zabezpečiť ich vlastné potreby, že ide o proces, v ktorom využívanie zdrojov, smerovanie investícií, orientácia technologického rozvoja a inštitucionálne zmeny sú všetky vo vzájomnej harmónii a podporujú tak súčasný, ako aj budúci potenciál naplňať ľudské potreby a nároky.¹

Podniky na Slovensku by nemali brať problematiku trvale udržateľného rozvoja na ľahkú váhu a mali by reagovať v podobe prispôsobovania procesov na jednotlivých úrovniach manažérskeho riadenia. Na aspekty trvalo udržateľného rozvoja by mali prihliadať vo všetkých vnútorných oblastiach činnosti zameraných na oblasť ľudských zdrojov, marketing či vnútropodnikovú komunikáciu.

Bezpečnosť práce v malých a stredných podnikoch

Nová politika bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vychádza z poznania, že pracovné úrazy, choroby z povolania a nevhodné pracovné podmienky sú v podstatnej miere dôsledkom nesprávnej organizácie práce.²

V rámci systému riadenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci by preto podniky mali klásť dôraz na vypracovanie internej politiky v oblasti BOZP, a tým sa snažiť zlepšiť výsledky v tejto oblasti zaistením bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci svojich zamestnancov, rozvíjať kultúru bezpečnej práce či zlepšovať pracovné prostredie zamestnancov zabezpečením preventívnych opatrení, aby pracovné podmienky boli v súlade s vysokými štandardami povolania na pracovisku. Výsledkom dobrého systému riadenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci je zníženie

¹ Rozvojový portál Nadácie Pontis [online]. 2014 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://vzdelavanie.nadaciapontis.sk/>.

² NIP. Pravidlá dobrej praxe BOZP: Systém riadenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci: Návod na zavedenie systému. 1. vyd. Bratislava: Národný inšpektorát práce, 2002. 53 s. ISBN 80-968760-4-X.

miery pracovnej neschopnosti v dôsledku pracovných úrazov zamestnancov.³

Pracovná úrazovosť zamestnancov v oblasti stavebníctva

Viac ako 99 % stavebných firiem v Európe tvoria malé a stredné podniky, ktoré sú najviac postihované stavebnými úrazmi.

Štatistické údaje Eurostatu (2012) ohľadne možností zamestnanosti na Slovensku uvádzajú, že medzi pracujúcimi je štvrtinová šanca pracovať v priemysle, 10 % ľudí si nájde prácu v stavebníctve, 12 % v obchode (malo- i veľkoobchode), 7 % v doprave a 4 % v hotelových a reštauračných zariadeniach. Vo verejnej správe pracuje 8 % ľudí, 7 % v školstve a 7 % v zdravotníctve. Na Slovensku je teda viac pracovných možností pre robotnícke profesie než pre duševnú prácu.⁴

Z dvadsiatich sledovaných odvetví sa práve stavebníctvo nachádza medzi prvými štyrmi oblasťami s najväčším počtom pracovných úrazov. Každý rok pri úrazoch v stavebníctve príde o život viac ako 1 300 osôb. Vyplýva to z výsledkov štatistických analýz Národného inšpektorátu práce, ktoré potvrdzujú, že stavebníctvo patrí medzi najrizikovejšie odvetvia v Európskej únii.⁵

V celosvetovom meradle majú stavební robotníci v porovnaní s inými povolaniami trojnásobnú pravdepodobnosť smrteľného úrazu a dvojnásobnú pravdepodobnosť zranenia. Náklady na riešenie týchto úrazov sú

³ MAJER, I. *Pravidlá dobrej praxe BOZP: Príručka na zavedenie jednoduchého systému riadenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v malých podnikoch SR*. 1. vyd. Bratislava: Národný inšpektorát práce, 2002. 18 s. ISBN 80-968751-8-3; NIP. *Správa o stave ochrany práce a o činnosti Národného inšpektorátu práce za rok 2012* [online]. 1. vyd. Košice: Národný inšpektorát práce, 2012. 31 s. [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: http://www.safe.work.gov.sk/?id_fa=467&ins=nip; a MATULOVÁ, S., T. HATINA, M. KORDOŠOVÁ a B. PERICHTOVÁ. *Prehľadenie systému riadenia rizikových faktorov práce: Správa z riešenia 2. etapy VÚ č. 2323: Posudzovanie, hodnotenie a riadenie novovznikajúcich pracovných rizík* [online]. 1. vyd. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2009. 97 s. [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2009/Matulova/Matulova-spol.pdf>.

⁴ BEDNÁRIK, R. *Práca na Slovensku: (Indikátory kvality práce)* [online]. 1. vyd. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2013. 142 s. [cit. 2014-02-14]. ISBN 978-80-7138-137-2. Dostupné na: <http://www.ivpr.gov.sk/IVPR/images/pdf/2013/pracanaslov.pdf>.

⁵ HULÍNOVÁ, Z. Príčiny stavebných úrazov v stavebníctve. In: *Archiportal.sk* [online]. 2012-07-09 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.archiportal.sk/2012/07/09/prciny-stavebnch-razov-v-stavebnctve/>.

vysoké nielen pre jednotlivca, ale aj pre zamestnávateľa a celú spoločnosť.⁶

Pri pohľade na celkové zhodnotenie štatistických výsledkov však vidieť aj postupný pokles pracovných úrazov, ktorý zaznamenávame nielen u nás, ale aj v zahraničí, čoho dôvodom je, že oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci sa postupne začala presadzovať do pracovného procesu ako ucelený systém.⁷

Fakt, že stavebníctvo je jedným z najrizikovejších odvetví vyplýva z mnohých jeho špecifík, ktoré tvoria najmä jedinečnosť a unikátnosť každého stavebného diela vzhľadom na jeho meniacu sa polohu a podmienky výstavby, veľká ovplyvniteľnosť klimatickými podmienkami a geografickým prostredím, priamy kontakt s okolím, ktoré pôsobí na výstavbu obmedzujúco, ale zároveň je výstavbou aj ovplyvňované, náročnosť stavebných prác vykonávaných často v ťažkých prírodných a nebezpečných podmienkach, vo výškach, v hĺbkach, pomocou rôznych strojov, zariadení, nástrojov, prístrojov a náradia, so zabudovaním veľkého množstva materiálov s nebezpečnými vlastnosťami, veľký počet meniacich sa súbežných alebo po sebe idúcich procesov vykonávaných často s veľkým počtom pracovníkov viacerých poddodávateľov na malom priestore a iné.⁸

Predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vymedzujú povinnosti a práva všetkým, na ktorých sa tieto predpisy vzťahujú. Ochrana pracovníkov prebieha krokmi ustanovenými legislatívou, ako sú analýza rizika (identifikácia nebezpečenstiev a ohrození), posudzovanie rizika (určením miery ohrozenia, t.j. pravdepodobnosti a možných dôsledkov rizikovej situácie), riadenie rizika (na základe posúdenia rizika nasleduje návrh vhodných opatrení) a kontrola rizika (sústavné monitorovanie efektívnosti navrhovaných opatrení).⁹

⁶ EU-OSHA. Prevencia úrazov v odvetví stavebníctva. In: *Facts* [online]. 2007. 2 s. [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: https://osha.europa.eu/sk/publications/factsheets/sk_36.pdf.

⁷ HULÍNOVÁ, Z. Príčiny stavebných úrazov v stavebníctve. In: *Archiportal.sk* [online]. 2012-07-09 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.archiportal.sk/2012/07/09/prciny-stavebnch-razov-v-stavebnctve/>.

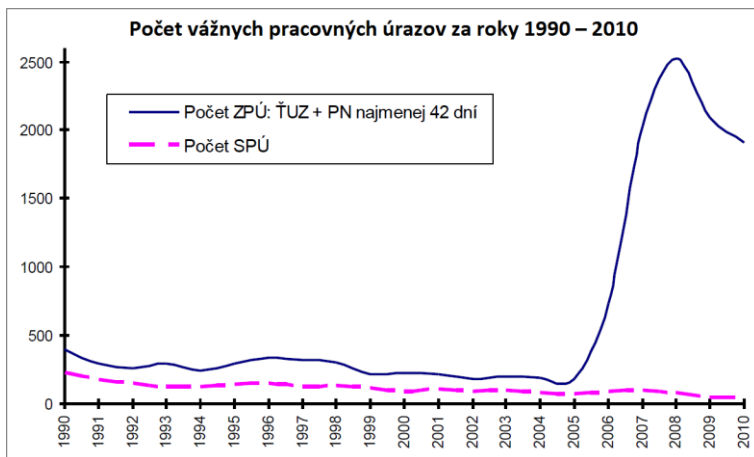
⁸ HULÍNOVÁ, Z. Príčiny stavebných úrazov v stavebníctve. In: *Archiportal.sk* [online]. 2012-07-09 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.archiportal.sk/2012/07/09/prciny-stavebnch-razov-v-stavebnctve/>.

⁹ HULÍNOVÁ, Z. Príčiny stavebných úrazov v stavebníctve. In: *Archiportal.sk* [online]. 2012-07-09 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.archiportal.sk/2012/07/09/prciny-stavebnch-razov-v-stavebnctve/>.

Vývoj pracovných úrazov za posledných 20 rokov

V ročných hodnotiacich správach Národného inšpektorátu práce sa osobitne sledujú závažné pracovné úrazy (ďalej len „ZPÚ“) s následkom smrti (ďalej len „SPÚ“) a zvlášť závažné pracovné úrazy s ťažkou ujmom na zdraví (ďalej len „TÚZ“) a s pracovnou neschopnosťou (ďalej len „PN“) najmenej 42 dní (platí len do roku 2011), a taktiež aj celkovo registrované pracovné úrazy (ďalej len „RPÚ“).¹⁰

Graf 1 Počet vážnych pracovných úrazov za roky 1990 – 2010

Prameň: NIP. *Rozbor pracovných úrazov, ochorení súvisiacich s prácou a závažných priemyselných havárií v organizáciách v pôsobnosti orgánov Národného inšpektorátu práce za rok 2010* [online]. 1. vyd. Košice: Národný inšpektorát práce, 2010, s. 2 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: http://www.safework.gov.sk/?id_fa=258&ins=nip.

Analýzy v oblasti pracovných úrazov sa robia súhrnne pre všetky odvetvia hospodárstva. Na grafe je vidieť krivku, ktorá zobrazuje celkový počet zaevidovaných závažných pracovných úrazov za roky 1990 až 2010. Keďže stavebníctvo sa v tomto hodnotení nachádza prevažne medzi prvými štyrmi odvetviami s najväčším počtom pracovných úrazov, budú sa jeho výstupy zhodne kryť s celkovým pohľadom na všetky odvetvia. Približne do roku 2005 mala krivka mierne klesajúcu tendenciu, ale v ďalších obdobiach prudko vzrástla a následne okolo roku 2008 začala klesať. Roky, v ktorých sa prudko zvýšili pracovné úrazy, sú zároveň rokmi hos-

¹⁰ HULÍNOVÁ, Z. Príčiny stavebných úrazov v stavebníctve. In: *Archiportal.sk* [online]. 2012-07-09 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.archiportal.sk/2012/07/09/priciny-stavebnch-razov-v-stavebnctve/>.

podárskeho rozkvetu. V stavebníctve bol zaznamenaný nebývalý nárast stavebných príležitostí a dopyt po kvalifikovaných odborníkoch vysoko prevyšoval ponuku.¹¹

Analýza príčin pracovných úrazov

V neskorších rokoch v dôsledku všeobecnej krízy klesol objem stavebných prác, čo sa odrazilo aj v znížení počtu pracovných úrazov, no nie však takým veľkým tempom, akým narástol. Existuje viacero dôvodov, prečo sa pracovná úrazovosť takto vyvíjala; jej spätosť s dianím v spoločnosti je prirodzená a nespochybniteľná. Jedným z týchto dôvodov je aj skutočnosť, že v období stavebného rozmachu boli ľudia v pracovnom procese vystavení veľkému tlaku. Stavalo sa veľa, rýchlo, draho a nie veľmi kvalitne. Na dostatočnú ochranu pracovníkov pri práci nebol predovšetkým čas. Dnes, v období poklesu stavebných aktivít, nie sú zase na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci dostatočné finančné prostriedky. Tlak vtedajšieho obdobia pretrváva dodnes, hoci sa situácia zmenila. U zamestnávateľov to býva z dôvodu obavy zo straty zákazky a u zamestnancov zo straty práce. Tento vnútorný tlak spôsobuje napätie, úzkosť, hnev, strach a ďalšie emócie, ktoré spôsobujú nekontrolované správanie jednotlivca, obvykle s následkom poškodenia zdravia. Príčiny sa navonok prejavujú ako tie, ktoré každý rok uvádza Národný inšpektorát práce vo svojich správach, napríklad zlá organizácia práce, používanie nebezpečných pracovných postupov či ohrozenie inými osobami na pracovisku a pod. Hlavnou príčinou však môže byť stres, ktorý sa v klasifikácii príčin pracovných úrazov neuvádza, ani sa u zamestnancov nevyšetruje.¹²

Štatistické príčiny sú zaradené do troch základných zoskupení, a to podľa toho, kto je za pracovný úraz zodpovedný. Môže to byť zamestnávateľ a v tom prípade sem patria: chybný alebo nepriaznivý stav zdroja úrazu; chýbajúce alebo nedostatočné ochranné ohradenie a zabezpečenie, nepridelené, nedostatočné alebo nevhodné osobné ochranné pracovné prostriedky; nepriaznivý stav alebo chybné usporiadanie pracoviska alebo komunikácie, nedostatky v osvetlení a viditeľnosti, nepriaznivé

¹¹ HULÍNOVÁ, Z. Príčiny stavebných úrazov v stavebníctve. In: *Archiportal.sk* [online]. 2012-07-09 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.archiportal.sk/2012/07/09/prciny-stavebnch-razov-v-stavebnctve/>.

¹² HULÍNOVÁ, Z. Príčiny stavebných úrazov v stavebníctve. In: *Archiportal.sk* [online]. 2012-07-09 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.archiportal.sk/2012/07/09/prciny-stavebnch-razov-v-stavebnctve/>.

vplyvy hluku, otrasov a škodlivého ovzdušia na pracovisku alebo na komunikácii; nesprávna organizácia práce, neoboznámenie sa s podmienkami bezpečnej práce a nedostatok potrebnej kvalifikácie. Za pracovný úraz môže byť zodpovedný aj zamestnanec a v takom prípade sem radíme: používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce, vrátane konania bez oprávnenia, proti príkazu, zákazu a pokynom; zotrvávanie v ohrozenom priestore; odstránenie alebo nepoužívanie predpísaných bezpečnostných zariadení a ochranných opatrení, nepoužívanie alebo nesprávne používanie predpísaných a pridelených osobných ochranných pracovných prostriedkov. Medzi iné príčiny, za ktoré nezodpovedá ani zamestnávateľ, a ani zamestnanec, patria: ohrozenie inými osobami, nedostatky osobných predpokladov na riadny pracovný výkon, ohrozenie zvieratami a prírodnými živlami, nezistené príčiny.¹³

Tabuľka 1 Príčiny pracovných úrazov na celkovom počte SPÚ za roky 1992 – 2011

Kód	Skupina príčin (vyhl. SUBP a SBÚ č. 111/1975 Zb./vyhl. MPSVR SR č. 500/2006 Z. z.)	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1.	Chybný alebo nepriaznivý stav zdroja úrazu	5	4	3	12	1	5	3	8	3	2	1	1	2	3	3	12	3	2	0	0
2.	Chýbajúce alebo nedostatočné ochranné zariadenie a za bezpečenie	17	9	9	6	5	7	6	4	6	6	4	4	4	7	5	10	7	4	0	4
3.	Chýbajúce (nepdelené), nedostatočné alebo nevhodné OOPP	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
4.	Nepriaznivý stav alebo chybné usporiadanie pracoviska, prip. komunikácie	2	0	2	1	4	2	3	1	1	0	1	0	0	2	0	2	0	0	0	0
5.	Nedostady v osvetlení, viditeľnosti, nepriaznivé vplyvy hluku, otrasov a škodlivého ovzdušia	2	2	1	0	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	Nesprávna organizácia práce	18	9	13	23	14	13	20	8	6	11	15	13	9	6	11	8	6	7	8	1
7.	Neoboznámenosť s podmienkami bezpečnej práce a nedostatok potrebnej kvalifikácie	2	1	0	1	1	2	2	0	1	2	3	3	2	0	2	1	0	0	0	0
	Spolu príčiny, za ktoré nesie zodpovednosť zamestnávateľ (kódy 1-7)	48	26	28	44	26	29	35	22	18	22	24	22	17	18	21	33	16	14	8	5
8.	Použitie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia	57	46	57	41	58	49	44	30	34	27	30	27	24	18	23	29	25	8	9	8
9.	Odstánenie alebo nepoužívanie predpísaných bezpečnostných zariadení a ochranných opatrení	2	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10.	Nepoužívanie (nesprávne používanie) predpísaných a pridelených OOP (prístrojov)	0	0	1	1	0	1	2	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
	Spolu príčiny spočívajúce v konaní samotného postihnutého (kódy 8-10)	59	47	59	42	59	51	46	30	34	28	30	27	25	18	23	29	25	8	9	9
11.	Ohrozenie inými osobami (odvodenie pozornosti, zarty, hádky a iné nebezpečné konanie)	27	40	24	25	37	22	31	35	16	21	14	16	17	14	9	12	6	4	10	3
12.	Nedostatok osobných predpokladov na riadny pracovný výkon	9	6	8	12	11	12	11	14	9	12	10	11	7	4	12	4	9	8	5	6
13.	Ohrozenie zvieratami a prírodnými živlami	3	1	1	2	3	2	1	3	1	1	1	0	1	1	0	3	0	0	1	0
14.	Nezistené príčiny	3	4	4	14	22	3	8	12	10	16	7	15	8	18	21	18	24	10	15	17
	Spolu iné príčiny (kódy 11-14)	42	51	37	53	73	39	51	64	36	50	32	42	33	37	42	37	39	22	31	26
	S p o l u	149	124	124	139	158	119	132	116	88	100	86	91	75	73	86	99	80	44	48	40

Prameň: NIP. Rozbor pracovných úrazov, ochorení súvisiacich s prácou a závažných priemyselných havárií v organizáciách v pôsobnosti orgánov Národného inšpektorátu práce za rok 2011: Tabuľkové prílohy [online]. 1. vyd. Košice: Národný inšpektorát práce, 2011, s. 7 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: http://www.safework.gov.sk/?id_fa=405&ins=nip.

¹³ HULÍNOVÁ, Z. Príčiny stavebných úrazov v stavebníctve. In: *Archiportal.sk* [online]. 2012-07-09 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.archiportal.sk/2012/07/09/prciny-stavebnch-razov-v-stavebnctve/>.

Podiely skupín príčin pracovných úrazov na celkovom počte smrteľných pracovných úrazov (SPÚ) sú zachytené v Tabuľke 1. Najväčšie podiely prislúchajú: nesprávnej organizácii práce a chýbajúcim alebo nedostatočným ochranným zariadeniam a zabezpečeniu (prináležia zamestnávateľovi), používaniu nebezpečných postupov alebo spôsobov práce, vrátane konania bez oprávnenia (prináležia zamestnancom) a v skupinách iných príčin má najväčší podiel ohrozenie inými osobami a nedostatok osobných predpokladov na riadny pracovný výkon. V posledných rokoch stúpa počet nezistených príčin. Podobné výstupy získame aj pri sledovaní pracovných úrazov s ťažkou ujmom na zdraví (TÚZ), kde podiel príčin na celkovom počte je približne zhodný s pracovnými úrazmi s následkom smrti. Rovnako aj pri pracovných úrazoch s pracovnou neschopnosťou najmenej 42 dní je podiel skupín príčin pracovných úrazov obdobný, iba do zodpovednosti zamestnávateľa pribudol k najčastejším príčinám aj nepriaznivý stav alebo chybné usporiadanie pracoviska alebo komunikácie, a tiež chybný alebo nepriaznivý stav zdroja úrazu. Pri registrovaných pracovných úrazoch sú výsledky analýz zhodné s predchádzajúcimi predmetmi hodnotenia.¹⁴

Pády z výšok predstavujú najčastejšiu príčinu zranení a smrteľných úrazov v stavebníctve. Medzi zdroje týchto úrazov patria: práca na lešení alebo plošine bez zábradlia alebo bez správne umiestnených bezpečnostných pásov, nestabilné strechy, rebríky s nedostatočnou údržbou, zlým umiestnením a nedostatočným zabezpečením. Celý proces stavebnej výroby by mal byť plánovaný tak, aby sa znižovalo riziko pádov. Vo fáze projektovania je možné naplánovať ochranu proti pádom. Riziko je možné znížiť inštaláciou účelových bezpečnostných zábradiel alebo poskytnutím bezpečnostných pásov, ak je riziko stále prítomné.¹⁵

K zvýšenej úrazovosti môžu podľa odborníkov prispievať aj nedostatočná spolupráca manažmentu a zamestnancov, formálne vypracovaná politika BOZP, posudzovanie rizík nespracované na konkrétne podmienky zamestnávateľa, preferovanie komerčných aktivít pred BOZP, nedostatočné odborné vzdelanie bezpečnostno-technickej služby, nedostatočné zisťovanie, či rizikové faktory práce a pracovného prostredia neprekra-

¹⁴ HULÍNOVÁ, Z. Príčiny stavebných úrazov v stavebníctve. In: *Archiportal.sk* [online]. 2012-07-09 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.archiportal.sk/2012/07/09/prciny-stavebnch-razov-v-stavebnctve/>.

¹⁵ EU-OSHA. Prevencia úrazov v odvetví stavebníctva. In: *Facts* [online]. 2007. 2 s. [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: https://osha.europa.eu/sk/publications/factsheets/sk_36.pdf.

čujú povolené limity, nedostatočná starostlivosť o technické zariadenia a iné.¹⁶

V podnikoch na Slovensku je ochrana pracovníkov pri práci často na posledných miestach záujmu. K výraznému zlepšeniu by pomohlo aj to, keby boli v reálnom živote dodržiavané ustanovenia zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov, ktorý napríklad v § 146 uvádza, že starostlivosť o bezpečnosť a zdravie zamestnancov pri práci a o zlepšovanie pracovných podmienok ako základných súčastí ochrany práce je rovnocennou a neoddeliteľnou súčasťou plánovania a plnenia pracovných úloh. Okrem povýšenia oblasti BOZP na prioritu č. 1 v povedomí organizácie je nevyhnuté pri dosahovaní „nulovej úrazovosti“ zaviesť funkčný systém motivácie a kontroly dodržiavania bezpečnostných požiadaviek.¹⁷

Záver

Želané zníženie počtu pracovných úrazov môže priniesť spomalenie tempa v stavebníctve. Zo strany štátu treba urobiť kroky, aby sa zdvihol celospoločenský záujem a docenenie oblasti BOZP, a tiež upraviť legislatívu tak, aby motivovala zamestnávateľov viac investovať do prevencie pracovných úrazov. Zo strany orgánov dozoru, ktorými sú príslušné Inšpektoráty práce, treba vo väčšej miere posilniť kontrolnú funkciu, ktorá sa už v minulom období ukázala ako účinný prostriedok na zníženie pracovnej úrazovosti. Zo strany zamestnávateľov treba zvýšiť ich právne povedomie a metodicky dokladovať návratnosť prostriedkov vložených do ochrany práce. Zo strany zamestnancov treba rovnako zvýšiť ich právne povedomie a správnym mechanizmom odmien a sankcií zainteresovať zamestnancov na riadení systému bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Podniky by mali plánovať hlbšie začlenenie princípov trvalo udržateľného rozvoja v oblasti BOZP do svojich kľúčových organizačných procedúr.¹⁸

¹⁶ HULÍNOVÁ, Z. Príčiny stavebných úrazov v stavebníctve. In: *Archiportal.sk* [online]. 2012-07-09 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.archiportal.sk/2012/07/09/prciny-stavebnch-razov-v-stavebnctve/>.

¹⁷ HULÍNOVÁ, Z. Príčiny stavebných úrazov v stavebníctve. In: *Archiportal.sk* [online]. 2012-07-09 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.archiportal.sk/2012/07/09/prciny-stavebnch-razov-v-stavebnctve/>.

¹⁸ HULÍNOVÁ, Z. Príčiny stavebných úrazov v stavebníctve. In: *Archiportal.sk* [online]. 2012-07-09 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.archiportal.sk/2012/07/09/prciny-stavebnch-razov-v-stavebnctve/>.

Zoznam bibliografických odkazov

- BEDNÁRIK, R. *Práca na Slovensku: (Indikátory kvality práce)* [online]. 1. vyd. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2013. 142 s. [cit. 2014-02-14]. ISBN 978-80-7138-137-2. Dostupné na: <http://www.ivpr.gov.sk/IVPR/images/pdf/2013/pracanaslov.pdf>.
- EU-OSHA. *Prevenia úrazov v odvetví stavebníctva*. In: *Facts* [online]. 2007. 2 s. [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: https://osha.europa.eu/sk/publications/factsheets/sk_36.pdf.
- HULÍNOVÁ, Z. *Príčiny stavebných úrazov v stavebníctve*. In: *Archiportal.sk* [online]. 2012-07-09 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.archiportal.sk/2012/07/09/prciny-stavebnch-razov-v-stavebnctve/>.
- MAJER, I. *Pravidlá dobrej praxe BOZP: Príručka na zavedenie jednoduchého systému riadenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v malých podnikoch SR*. 1. vyd. Bratislava: Národný inšpektorát práce, 2002. 18 s. ISBN 80-968751-8-3.
- MATULOVÁ, S., T. HATINA, M. KORDOŠOVÁ a B. PERICHTOVÁ. *Prehĺbenie systému riadenia rizikových faktorov práce: Správa z riešenia 2. etapy VÚ č. 2323: Posudzovanie, hodnotenie a riadenie novovznikajúcich pracovných rizík* [online]. 1. vyd. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2009. 97 s. [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2009/Matulova/Matulova-spol.pdf>.
- NIP. *Pravidlá dobrej praxe BOZP: Systém riadenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci: Návod na zavedenie systému*. 1. vyd. Bratislava: Národný inšpektorát práce, 2002. 53 s. ISBN 80-968760-4-X.
- NIP. *Rozbor pracovných úrazov, ochorení súvisiacich s prácou a závažných priemyselných havárií v organizáciách v pôsobnosti orgánov Národného inšpektorátu práce za rok 2010* [online]. 1. vyd. Košice: Národný inšpektorát práce, 2010. 11 s. [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: http://www.safework.gov.sk/?id_fa=258&ins=nip.
- NIP. *Rozbor pracovných úrazov, ochorení súvisiacich s prácou a závažných priemyselných havárií v organizáciách v pôsobnosti orgánov Národného inšpektorátu práce za rok 2011: Tabuľkové prílohy* [online]. 1. vyd. Košice: Národný inšpektorát práce, 2011. 16 s. [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: http://www.safework.gov.sk/?id_fa=405&ins=nip.

NIP. *Správa o stave ochrany práce a o činnosti Národného inšpektorátu práce za rok 2012* [online]. 1. vyd. Košice: Národný inšpektorát práce, 2012. 31 s. [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: http://www.safework.gov.sk/?id_fa=467&ins=nip.

Rozvojový portál Nadácie Pontis [online]. 2014 [cit. 2014-02-14]. Dostupné na: <http://vzdelavanie.nadaciapontis.sk/>.

Mgr. Natália Matkovčíková, PhD.

Fakulta podnikového manažmentu
Ekonomická univerzita v Bratislave
Dolnozemska cesta 1
852 35 Bratislava
Slovenská republika
matkovcikova@euba.sk